

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1986-1987

8 DECEMBER 1986

VOORSTEL VAN DECREET

– van mevrouw J. De Loore-Raeymaekers C.S. –

houdende uitroeping van het IJzermonument en het omringende domein te Diksmuide
tot Memoriaal van de Vlaamse Gedachte

VERSLAG

namens de Commissie voor Cultuur
uitgebracht door de heer M. Desutter

DAMES EN HEREN,

De Commissie heeft dit voorstel van decreet op 2 december 1986 besproken en het na enige amendering goedgekeurd.

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer P. Breyne.

Vaste leden : de heren F. Bosmans, A. Bourgeois, P. Breyne, M. Desutter, Y. Ottenbourg, R. Peeters ;

de heren M. Galle, J. Ramaekers, W. Seeuws, L. Van den Bossche ;

de heer J. Devolder, mevrouw A. Neyts-Uytbroeck, de heer J. Vandermarliere ;

de heer A. De Beul, mevrouw N. Maes.

Plaatsvervangers :

mevrouw T. Merckx-Van Goey, de heer F. Piot, mevrouw C. Smitt,
de heren F. Vanderborght, A. Van Nevel, R. Vannieuwenhuyze ;

de heren W. Content, G. Moens, G. Temmerman, K. Van Miert ;

de heren E. Beysen, M. Decoster, O. Van den Broeck ;

de heren W. Luyten, F. Van Steenkiste.

Zie :

97 (1985-1986)

– Nr. 1 : Voorstel van decreet (Omslag)

Algemene bespreking

De indiener gaf, bij wijze van inleiding tot de discussie, een uitvoerige motivatie van haar initiatief.

Tot de tradities van een volksgemeenschap hoort ontegensprekelijk niet enkel het in stand houden van een waardevol cultuurpatrimonium, maar ook het bewaren van de herinnering aan hen die streden voor welbepaalde en zeer onderscheiden idealen van die Gemeenschap.

Bepaalde monumenten, zoals wij die allen kennen, zijn daarvan de concrete uiting. Zij gaan van symbolische voorstelling tot zeer directe vormgeving van personen : schrijvers, dichters, bouwmeesters, vrijheidshelden – soms echte, soms vermeende. In Antwerpen staat zo bijvoorbeeld Antoon Van Dyck himself op de Meir, terwijl op de Grote Markt Brabo al generaties lang aan het „Hand-werpen” is.

Met symboliek (en laten we nog even in Antwerpen blijven om niet onmiddellijk in Brussel te verzeilen bij de vlam aan de Congreskolom) willen we verwijzen naar het fraaie Peter Benoitmonument in het Harmoniepark : een stenen harp waar als snaren straaltjes water doorvloeien, een instrument dat dag en nacht „zingt”.

Men kan zelf andere voorbeelden invullen. Sommige zullen, zoals degene die hier geciteerd werden, eng, persoonlijk, beperkt, van plaatselijk of streekbelang zijn. Andere zullen dan weer een merkelijk grotere groep aanspreken of zich richten tot de ganse gemeenschap.

Een prachtig voorbeeld van dit laatste is beslist het monument dat na de Eerste Wereldoorlog te Diksmuide werd opgericht, de IJzertoren. Dat monument werd gebouwd als herinnering aan hen die in de IJzervlakte sneuvelden.

Het monument werd later aangevuld met wat overbleef aan geschonden grafkruisen van Vlaamse soldaten, grafstenen die verbrijzeld werden om als onderlaag te dienen voor de aanleg van een weg.

Van meetaf aan was de IJzertoren een door de bevolking zeer hoog aangeslagen symbool voor een welbepaald leed. Dat leed bracht vanaf de eerste na-oorlogse jaren een ononderbroken stroom van pelgrims naar de plaats die door de oorlog zo zwaar geteisterd werd.

Om dat massaal bezoek enigszins te kanaliseren, en om er een jaarlijkse herdenking van te maken, groeide de manifestatie „IJzerbedevaart” van jaar tot jaar.

De toeloop werd groter na de aanslagen op de Toren en de dynamitering door onbekenden na de Tweede Wereldoorlog.

Ten einde de massa beter op te vangen en een duidelijke afbakening te bekomen voor wat door de initiatiefnemers werd gepland, en wat er eigenlijk niet bij hoorde, werd de weide rond Toren en Paxpoort steeds grootser.

De zorg voor de instandhouding van Toren, Paxpoort en weide eiste ook een grotere financiële armslag. Alles werd in het leven gehouden door een vzw waarvan de middelen worden aangereikt door verenigingen en personen, door steun van provincies en sommige gemeentebesturen. Maar een bestendig fonds is echt nodig voor een behoud van het geheel.

Dit voorstel van decreet beoogt in eerste instantie dat de Vlaamse Raad akkoord zou gaan om de IJzertoren, de Paxpoort en Bedevaartweide als symbool van de „Vlaamse Gedachte” te beschouwen. En in tweede instantie : als men akkoord gaat dient dat symbool in stand gehouden met financiële steun van de Gemeenschap.

Tot hier de inleiding door de indiener.

De erkenning en de instandhouding van een Vlaams Memoriaal als dusdanig stuitte in de Commissie niet op tegenstand. Maar enkele leden hadden wel grote bezwaren tegen de keuze van de IJzertoren, niet omwille van zijn onbetwistbare waarde als Vlaams symbool en als gedenkteken voor de vele gesneuvelden uit de Eerste Wereldoorlog waarin de Vlaamse soldaten ook een Vlaamse strijd voerden, maar wel omwille van de architectonische conceptie van de toren. De toren steekt boven de weide uit als een hoog kruis. Dit teken en de woorden „Vlaanderen voor Kristus” welke schuil gaan achter de letters VVK, kunnen volgens deze leden niet representatief genoemd worden voor de huidige Vlaamse gedachte en dus kan het IJzermonument te Diksmuide geen memoriaal van deze gedachte zijn. De Vlaamse gedachte kan niet gesymboliseerd worden door een kruis en die woorden. De andere inscriptie „nooit meer oorlog” maakt de toren nog niet tot een neutraal dodenmonument.

Een lid repliceerde dat de toren het produkt is van de geschiedenis die men niet kan negeren of ongedaan maken. Ieder moet of kan niet steeds volledig akkoord gaan met wat rond de IJzertoren gebeurd is of gebeurt. Maar het monument heeft een historische waarde. Het is in de loop van decennia gegroeid uit een Vlaamse Beweging die strijd leverde met dat teken en met die woorden.

Tijdens zijn enige tussenkomst in dit debat zei de Gemeenschapsminister van Cultuur namens de Vlaamse Executieve dat de Executieve geen stelling neemt en de beslissing aan de Vlaamse Raad overlaat, maar bij eventuele goedkeuring van het voorstel instemt met de toekenning van een jaarlijkse subsidie van 1 miljoen frank.

De Commissie zocht vervolgens naar een nieuwe naam voor het memoriaal. De door de indiener voorgestelde naam „Memoriaal van de Vlaamse Gedachte” zegt impliciet dat de Vlaamse Gedachte vandaag gesymboliseerd kan worden door een kruis en door woorden met duidelijk kristelijke inslag, terwijl deze gedachte niet representatief mag genoemd worden voor de ideologie van alle Vlamingen. Vandaar een amendement dat ingediend werd door de heer A. De Beul en medeondertekend werd door de indiener, mevrouw J. De Loore-Raeymaekers, ertoe strekkend in de titel en op de laatste regel van artikel 2 het woord „Gedachte” te vervangen door het woord „Ontvoogding”, terwijl de toren met zijn uitzicht als historische gegevenheid zou aanvaard worden.

Niettegenstaande dit amendement bleef een lid gekant tegen het voorstel. Het amendement lost volgens hem niets op omdat het dat monument spijs alles herkent als memoriaal. De IJzertoren kan gezien zijn conceptie om genoemde redenen volgens hem geen symbool zijn van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd.

Een lid antwoordde hierop dat ook de Vlaamse ontvoogding in deze context als een historisch gegeven moet beschouwd worden.

Artikelsgewijze bespreking

Ter stemming gelegd werd het amendement van de heer A. De Beul en mevrouw J. De Loore-Raeymaekers aangenomen.

Vervolgens werden artikel 1 ongewijzigd, artikel 2 zoals gearmendeerd, en de artikelen 3 en 4 ongewijzigd, aangenomen.

Artikel 5 van het voorstel voorzag in de inwerkingtreding op 1 januari 1983. Om realistische en budgettaire redenen stelde

de Commissie unaniem de datum van 1 januari 1987 voor. Aldus gewijzigd werd het artikel aangenomen.

Ten slotte werd het gehele voorstel van decreet en de nieuwe titel door de acht aanwezige leden eenparig aangenomen.

De Verslaggever,

M. DESUTTER

De Voorzitter,

P. BREYNE

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

**Voorstel van decreet houdende uitroeping van het
IJzermonument en het omringende domein te Diksmuide
tot Memoriaal van de Vlaamse Ontvoogding**

Artikel 1

Dit decreet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 59bis van de Grondwet.

Artikel 2

Het IJzermonument te Diksmuide met de IJzertoren, de Paxpoort en het omringende domein wordt uitgeroepen tot Memoriaal van de Vlaamse Ontvoogding.

Artikel 3

Teneinde de instandhouding, de herstelling en het onderhoud van het Memoriaal te verzekeren wordt op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap jaarlijks een toelage van een miljoen frank ingeschreven. Dit bedrag van de subsidie wordt om de drie jaar aan de indexstijging aangepast.

Artikel 4

Op het globale subsidiebedrag wordt jaarlijks een voorschot van negentig procent toegekend. Het saldo wordt toegekend na voorlegging van rekeningen voor het globale subsidiebedrag.

Artikel 5

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 1987.
